

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 24 noyabr (Bazar günü) tarixli 48-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

AZƏRBAYCAN

Yekşənbə, 18 səfərlümmüzfərr sənə 1337.
24 təşrini-sani sənə 1918.Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi,
iqtisadi türk qəzetəsidirMəhəlli-ıdarə:
Bakı, Vorontsovski və Qubernski
küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə
"Azərbaycan" idarəsi.

Telefon nömrə: 39-60.

Tək nüsxəsi 50 qəpik.

Türk və İslamlaşma müfid məqalələrə
səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iada edilmez.

Dərc edilən məqalətin mükafatını
ıdarə təyin edir.Abunə şəraiti:
Yanvarın birinədək Bakı üçün 24,
başqa şəhərlərə 35 rublədir.
Bir aylığı Bakıda 12,
başqa şəhərlərdə 19 rublədir.Elan fiatı: sətəri 2 rublə. Kərratla gedən
elanlar üçün güzəşt edilir.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Mir Əbutalib Hacı Seyidrza oğlu Dadaşov kamali-hün [və] təhəssürlə [böyük bir hün və həsrətə] sevgili qardaşı **Seyidəli Dadaşovun** vaxtsız vəfat etdiyini qövm-əqrəbə və dostaşınlarına xəbər verir. Təşyiyyə-cənəza [cənəzənin yola salınması] bu gün təşri-nəsinin [noyabrın] 24-ündə Malı Krepostnovi caddədə 114 nömrəli kəndi evindən gətirilib Şah məscidinə aparılacaqdır.

QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]

Azərbaycan Maarif Nəzarətindən

Məsüma xanım Məhəmmədbəyova Bakı Mariinski ünəs [qızlar] gimnaziyasında türk lisanı tədrisinə buraxılır.

Bakı İkinci realni məktəbinin ibtidai sinif müəllimi Aleksandr Nikolayeviç Popov həmin məktəbin üç əvvəlinci siniflərində rus lisanı, tarix və coğrafiya tədrisinə buraxılır.

Moskva Hüquq fakültəsini bitirmiş Mixail Fyodoroviç Perederey təşri-ni-sani ibtidasından [əvvəlindən] Bakı Müqəddəs Nina məktəbində latın lisanı və Bakı Mariinski ünəs gimnaziyası ilə İkinci ünəs gimnaziyasında latın lisanı ilə qanun dərsləri və Üçüncü ünəs gimnaziyasında qanun dərsləri tədrisinə buraxılır.

Maarif naziri Yusifbəyov

BAKİ ŞƏHƏRİ ÜÇÜN
İCBARİ QƏRRARDAD

Bakı şəhərində idareyi-örfiyyə [fövqaladə vəziyyət] elanının qərarə alındığı haqqında 17 təşri-ni-sani [noyabr] 1918 sənəsində olan icbari qərrardada əlavə olaraq aşağıdakı qərrardadları elan edirik:

Silah

1) Müttəfiq ordusu mənsubindən [mənsublarından] və "Rusiya Hökuməti" xidmətində bulunan müraxxəslərdən [nüməyəndələrdən] başqa kimsəyə mənim tərəfindən təyin olunmuş məmurun imza və möhürünü həvi [daşınan] mühərrər [yazılı] bir vəsiqəsi olmadan yuxarıda göstərilən məntəqələrdə istər atəş edici, istər kəsic silah daşımağa müsaidə edilməyir. Bu qisim təhriri [yazılı] vəsiqələr bu xüsus üçün tərəfimdən təhriren [yazılı surətdə] təyin olunmuş rus və yaxud Müttəfiq ordusu zabitanından [zabitlərindən] hər hansı birisinin tələbi üzərinə iraa [taqdim] edilməlidir. Vəsiqəşiz daşınmağda olan silah həcc [müsadirə] ediləcək, yaxud da əhvala münasib olaraq rəftar ediləcəkdir.

2) Yuxarıda göstərilən şəxslərdən başqa kimsəyə kəndi malikiyyətində, yaxud da mühafizəsində oğul bulunmuş cariha [kəsic], yaxud atəş edici silahlar, yaxud da fişəng tutmağa müsiadə edilməyir. Qeyd əməliyyatı [əməliyyatı], icab edəcək [lazimi] vəsaiqi [vasiqələrini] verməyə səlahiyyəti olan Müttəfiq dövlətlərinin polis komissarı dəftərxanasında icra ediləcəkdir (səbiq qərdənəçalışto dəftərxanası). Silah daşımağ üçün vəsiqa yalnız pak müstəsna hal-larda veriləcəyi də müstəğniyyə-bəyandır [söyləməyə ehtiyac yoxdur].

Hər bir şəxs silahını kəndisinin yaşamaqda olduğu polis dairələrinə [uçastoklarına] verməlidir. Məhəlli [yerli] polis dairəsi tərəfindən bu surətlə verilmiş bütün silah müqabilində məzbətə [protokol] veriləcəkdir. Əhali təşri-ni-sanin 22-si axşam saat 6-yə qədər işbu qərarə əməl etməyə məcburdur. İşbu silahlar Dövali-müttəfiqinin [Müttəfiq dövlətlərinin] təyin edəcəkləri müddətin nəhayətində məzbətlərin irası [taqdimi] ilə iada ediləcəkdir [qaytarılacaqdır]. İşbu qərarə təbəyyət etməyənlər [tabe olmayanlar] atıdakı [aşağıdakı] cəzalara dədar olacaqlardır:

- Mücazati-bədəniiyyə [fiziki cəzalar];
- Tövqif [həbs] cazasına;
- Cəralimi-nəqdiiyyəyə [nəğd cərimələrə] yaxud yuxarıda göstərilən mücazatin [cəzaların] bir yerdə surati-icrasına [kombinasiyasına].
- Bir binanın, vaporun, qayıqın və yaxud da bir qiyyəi-ərazinin [torpaq hissəsinin] müstəcirri [icarəyə götürəni], sahibi yaxud da icarəsində yaşamaqda olan hər bir şəxs 1918 sənəsi təşri-ni-sani ayının 22-si axşam saat 6-dan sonra məzkur [adi çəkilən] məhəllərdə [yerlərdə] qeyd olunmuş cariha, yaxud atəş edən silah, yaxud fişəng bulunduğy təqdirdə bu silahların sahibi yaxud da mühafizə [onları saxlayan] ədd ediləcəkdir [sayılacaqdır].
- Gəmi kapitanları "Prezident Krueqr" vaporunda bulunmaqda olan Baş flot [donanma] zabitanın əvəzinə [əmlrlərinə] təbəyyət [tabeçilik] etməlidirlər.

İctimalar [yığıncaqlar]

5) Hər bir məqsəd üçün olursa-olsun (qanuni və ibadət məhəllərində [məkanlarında] olan dini ictimallardan başqa) ondan fəzlə [artıq] əşxasin iştirak etdikləri ictimalar mənim tərəfimdən verilən təhriri vəsiqə olmadan mən [qadağan] edilir. İşbu əmr soqəqlarda yapılacak ictimalara da aiddir ki, qətiyyəən məmnudur [qadağandır].

Şiddətli və bilətəxir [gəciktirmədən] mücazata [cazaya] dūcər olacaqlar

6) Yuxarıda göstərilən nizamnaməyə əlavə olaraq onu ixlal etmiş [pozmuş] olduqları ədd [hesab] olunan atıdəki əşxas [aşağıdakı şəxslər] şiddətə cəzalanacaqlardır:

Təbəyyət etməmək

a) Mənim ərkani-hərbi [qərarəgah zabitlərim] miyanına [arasına] daxil olan hər hangi bir ingilis hərbi məmurunun yaxud da mənim namımdan hərəkət etməsinə mənim mühərrər [yazılı] icazə olan və üzərinə tərtəttüb edən [düşən] vəzaifini [vəzifələrini] hini-icrada bulunan [icra etməkdə olan] əşxasin qanuni əmrinə bilətəxir [dərhal] təbəyyət etməyən əşxas.

Yalandan olaraq hərəkət [həqiqətə məqrur [uyğun, yaxın] olmayan surətdə hərəkət]

b) Hərəkəti-hərbiyyə, yaxud siyasət haqqında mütəhəyyəic [həyəcanlı], yaxud qəsdən yapılmış yalan xəssəni haiz [yalan sözləri ehtiva edən] məlumat nəşr edən [yayan] şəxs.

Sərxoşluq [piyanlıq]

c) Sərxoş bir halda olduğu təbəyyün edən [ortaya çıxan] hər bir şəxs.

Bakı məntəqəsi daxilində Müttəfiq dövlətləri, yaxud rus əsəkirinin [əsgərlərinin] sərxoş olaraq dolaşdıqlarında, onlar bilavəsiti təhti-avamirində [əmlrləri altında] bulunduqları ingilis və yaxud rus dəvairi [patrulları] tərəfindən tövqif [həbs] ediləcəklər və buna nəzarətdə [cəzalanacaqlardır].

Məşrubəti-küliyyə [spirtli içkilər] satılmasının məmnu [qadağan] olduğu saatlar

ç) Məşrubəti-küliyyə satmaqda olan hər bir şəxsın səbahleyin saat 9-dan əvvəl və gecə saat 11-dən sonra bu məvaddi [maddələri] satması.

Ehtikar [məhətəkirlik]

d) Əmtəə yaxud bəzzaz mallarını [arşin malını] satmaqda imtina edən, işğal edilməmiş [tutulmamış] evləri, binaları kirayə verməkdən imtina edən, əşxas yaxud da cəmiyyətlərə aid vəsaiti-nəqliyyədən [nəqliyyat vasitələrindən] mötədil və qanuni bir ücret müqabilində imtina edənələr.

Saxlama [kətm]

e) Sərf və istemalina [istifadəsinə] meydan verməmək məqsədi ilə hər bir əmtəəni və bəzzaziyyə malını kətm edən [gizlədib saxlayan] əşxas.

Asayiş-i-umumiyyənin mühafizəsi yolunda olacaq müavinət [kömək]

a) İcabi təqdirdə ingilis, yaxud rus hərbi polisində, yaxud da asayiş-i-umumiyyənin mühafizəsi yolunda yanğınları söndürmək üçün, yaxud da mənafeyi-umumiyyə uğrunda əhali tərəfindən icrası lazım gələndə hər hangi bir işi icraya Dövali-müttəfiqə [Müttəfiq dövlətləri] tərəfindən daha sonra təyin ediləcək polis dairəsinə müavinət üçün polis xidmətinə dəvətə icabət etməyən [dəvət edildiyi halda gəlməyən] hər bir şəxs.

İctimalar [nüməyişlər] və üsyanlar

f) Üsyançı və ya ictimai yapan və yainki ictimai və şurişə [iğtişaş] təhrik edən şəxs.

Ümumi

g) Mənim hesabıma görə camaatın asayiş və rahatlığını pozan və habelə nizamın əleyhində iş görən hər bir şəxs.

Ağır cinayət

7) Olduqca ciddi cinayətlər mənim tərəfimdən şiddətli cəzaların bilatəxir icrasına [dərhal icra edilməsinə] məmur edilən bir şəxs, yaxud edam cəzası verməyə səlahiyyəti olan xüsusi bir məhkəmə tərəfindən tədqiq və təhqiq ediləcəkdir.

Dil

8) Bütün küçələrdə və ümumi məhəllərin [ictimai yerlərin] adları, camaata olan xitabnamə və elanlar rus dilində və lazım gələrsə qeyri dillərdə elan ediləcəkdir.

Düşmən dövlətlərin təbəələri

9) 1918-ci ilin noyabr ayının 19-uncu günü axşam saat 6-dan (altıdan) sonra Bakıda yaxud ətrafında təzahür edən [görülən] bütün Türkiyə, Almaniya və Bolqarıya təbəələri dərhal tutulub həbs olunacaqdır. Bu dövlətlərin təbəələri tutub Müttəfiq hökumətlər məmurlarına verənlərə və ya onların yerlərini göstərənlərə və onların tutulmasına kömək edən şəxslərə bu təriqlə [bu qaydada] ənəm veriləcəkdir:

- Hər bir əsgəri xidmətdə olub rütbə cəhətinə zabitdən aşağı olan üçün yüz (100) manat;
- Kapitan rütbasından aşağı olan hər bir zabit üçün iki yüz əlli (250) manat;
- Hər kapitan rütbasından atıq olan zabit üçün beş yüz (500) manat;
- Xüsusi şəxslər üçün münasib görüldüyünə nəzərən.

Hökumət məmurları təyini

10) Fövqəzahir [yuxarıda göstərilmiş] icbari qərrardın mövqeyi-icraya qoyulmasına nəzarət etməyə mən polkovnik F. P. Kokerelli Bakıda Müttəfiq dövlətlərin polis komissarı təyin edirik. Mumaileyh [adi çəkilən şəxs] mənim namımdan iş görəcəkdir.

11) Bu icbari qərrardad müvəqqətdən, mərkəzi – Bakı şəhərinin hökumət postxanası [poçt] ədd olunaraq [sayılaraq] səkkiz verst radiusun əhatə etdiyi bir dairəyə aiddir. İşbu qərrardad-icbari 1918 sənəsi təşri-ni-sani ayının 19-u gündüz saat 12-dən etibarən qanun hökmünə girməkdədir.

Bakıda

*Müttəfiq qoşunları komandanı general-mayor
V. M. Tomson.
Sənə 1918-də
təşri-ni-sani 19-unda verilmişdir.*

İCBARİ QƏRRARDAD

İşbu qərrardad 1918 sənəsinin təşri-ni-saninin 22-si, gündüz saat 12-dən etibarən qüvvəni haiz olur [qüvvəyə minir].

- İngilis hərbi polisindən başqa heç bir hərbi məmur Bakı dairəsində silah daşıya bilməz. Fəqət 10 nəfərdən az olmamaq şərti ilə hərbi məmur dəstəsi, zabit təhti-ıdarəsində [nəzarətində] olaraq müsəlləh [silahlı] gəza biləcəkdir. İşbu əmrə tabe olmaq istəməyən bəhriyyun [matros] və saldat ölüm cəzasına məhkum ediləcək, muxtar olan hərbi məhkəməyə veriləcəkdir.
- Şəhərdə güllə atacaq hər kəs olursa olsun, hərbi məhkəməyə veriləcəkdir.
- Yuxarıda göstərilən müqəssirlərin ölüm cəzası tənbehi əşkara surətdə feilan icraya qoyulacaqdır.
- Aşağıda mündəric [adi göstərilən] dairələrdə hərbi məmurların dolaşması qadağan edilir:
  - İ-cərişəhər (qalanın icarisi)
  - Şəhərin işbu küçələrdən keçəcək xətdən qərb cəhətinə:

- Aşağı Çəmbərəkənd küçəsi
- Böyük Çəmbərəkənd küçəsi
- Vrangelskaya
- Bazar küçəsi
- Şəxskaya
- Birinci Qanlıtəpə
- Qoqol küçəsi
- Fuxarı Bulvar küçəsi

*Bakı şəhərinin hərbi qubernatoru
general-mayor V. M. Tomson*

BAKİ, 24 TƏŞRİNİ-SANİ
Bolşevizm təhlükəsi

Məlum olduğu üzrə, Etifal dövlətləri Cahan müharibəsini müvəffəqiyyətlə bitirdikdən sonra, Rusiya dövlətinin bolşevizm bəlasından xilas edib də, onu yenidən düzəltmək fikrindədirlər. Bu məqsədlə Türkiyə ilə ədd etdikləri [bağladqları] mütəriqə [atəşkəs] məvəddinin [maddələrinin] mövcübdinə [əsasında], Çanaqqala ilə Boğaziçindən vaporlarla Qara dənizə qüvvə gətirə bilirlər və hətta Batumu da işğal edə bilirlər. Eşitdiyimizə görə, Müttəfiqlər Batuma qoşun çıxarmışlar ki, onlar qisimən Novorossiysk təriqi [yolu] ilə, qisimən da Mavərayı-Qafqaz [Zaqafqaziya] dəmiryolu ilə Don tərəfə naql olacaqlar ki, oradan da rus könüllü qoşunları ilə bahəm içəri Rusiyaya girəcəkləridir. Təbii ki, Müttəfiqlərin böylə təşəbbüsü bolşevik məhəfili [dairələri] üçün məxfi qalmamışdır. Onlar qarşılarna gələndə bu təhlükəni çoxdan bərdir ki, duymuşlar və bunun dəfi üçün də lazımı tədabir və binə-güzərlilərlər görməkdədirlər [tədbirlər görməkdə və sərəncamlar qəbul etməkdədirlər]. Qəzətlərin xəbər veridiynə binaən, Hərbiyyə naziri Trotski canub cəbhəsini bu günlərdə dolaşmaqdadır və istilacı [işğalçı] dövlətlərin təcəvüzünə qarşı proletariati təşviq və təhrikdə bulunub, Qırmızı qoşun içində islahat yapmaqdadır. Müsyö Trotskilər imperialist dövlətlərin hücumunu dəf etmək üçün yalnız bir "qorunmaq"la iktifa [kifayət] etməyib "ən müvəffəqiyyətlə müdafiə təcəvüzüdədir [hücumdadır]" zərbiməsəli ilə kəndiləri hücum və təcəvüz niyyətindədirlər. Bunu Hacı-Tarxandan gələnlər dəxi isbat edirlər. Ehtimal ki, bolşevik ordusu canuba tərəf yerləşməkdədir. Digər tərəfdən də Şimali Qafqazda bolşevizm özünə məhsullu bir zəmin tapmış, Vladıqafqaz ilə Armavir və Mədan Suları cəhəti onların əlindədir.

Bu gün bolşevik qoşununun ümdə hissəsini yerli əhali təşkil edir. Vladıqafqazı kazaklardan zətan inqışların müavinəti [yardımı] ilə zəbt edirlər. İndi işe aralarında inqışlardan başqa çəçenlə osetin əylərləri dəxi mövcuddur. Görülür ki, bolşevik sərkərdələrin yerlilərin hüsnəğbatını qazanmaq üçün lazımı yollar tapmışlar. Onların birisi də ərazinin sosializmasıdır. Yəni torpağını əhali arasında mütəsavi [eyni boyarda] bir ölçü ilə bölüşdürmək məsələsidir. Məlum olduğu üzrə, səbiq Rusiya qarlığı Qafqazı zəbt edər-etməz yerli əhalinin ən məhsuldar torpağını qəsb edib öz "sədiq təbəəsi" olan kazaklara verdi. Buna görə də yerli müsəlmanlar dağlara və başqa məhsulsuz məkanlara köçməyə məcbur oldular. Bunun nəticəsi olaraq məişət üçün ələdi heç bir vasitə qalmayan dağlı "abrek" lüya meyl edirdi və bundan dolayı biçərə dinc əhali min cürə belalara düşər olurdu. İndi isə bolşeviklər gəlib deyirlər ki, torpaq kazaklar və yerli əhəllər arasında mütəsavi ədalət, adilənə təşim olunsun [bölünsün]. Buna kazaklar razı olmadıqla, onları yerlilərin müavinəti ilə münhəzim [məğlub] edib, Terek və Sunja nəhirlərinin o biri kənarına qovduqlar və yerli əhali də öz köhnə yerlərinə malik oldular.

Yer və torpaq məsələsindən məsiva [başqa] bolşeviklər yerli əhalinin rəğbətini başqa siyasi vədələrlə öylə qazanırlar ki, onların rükni [əsası, özüllü] "Hürriyyət, müsəvat [bərabərlik] və üküvvət [qardaşlıq]" şüarıdır. Böylə əsaslarla bolşeviklər öz məsləklərini yürüdü qüvvət qazanırlar.

Burasını bolşevik ələminə müharibə elan edən qüvvə dürist düşünməlidir və buna görə də ciddi tədabirə bəlundmalıdır [tədbiri görməlidir]. Biccə həmin tədabir yalnız bir hərbi alət [vasitələri] ilə başa gəlməz. Çünki, bolşeviklər yalnız bir zor [zorkılıq] ilə iş görməyirlər. Onlar propağanda və lazımı yerdə güzəşt edib, fütqərayi-kasibani [proletariati] öz tərəflərinə cəlb edirlər.

Böylə vəziyyəti təbii ki, nətəyici [nəticələri] bolşevizmlə müvəffəqiyyətili surətdə müharibə yapmaq nöqtəyi-nəzərindən fəna olar. Çünki böylə bir kütlanin müqabilinə kafi dərəcədə qüvvə cəlb olunması icab edir.

Bolşevizm təhlükəsindən ehtiraz edən [çəkinən, qorxan] əhali və Rusiyanı bolşevizmədən xilas etmək niyyətində olan Müttəfiqlər bu təhlükənin öntünü tezliklə almasalar, nəhayəti fəna olacağı şüb-həsəsidir. "Bolşeviklərin qoşunlarında qayda və nizam yoxdur; hərç-mərc var və ilaxir" xəbərləri buğün təsdiq olunmuşdur. Bitərəf mətbuat və Rusiyadan gələnlər əşxas etiraf edirlər ki, bolşevik qoşunlarında dəmir kimi intizam vardır və özlərinin də əllərində cürbəcür texnik ləvazimatı vardır. Deməli, bolşevik üstünə gedən qüvvə özünlə nizamsız, bəşipəzoq üstünə gedən hiss etməməlidir. Buna görə də bolşevik Rusiyasına səfərə gedən qüvvə vəziyyəti hərtərəfli düşünməlidir. Şimali Qafqazdan aldığımız teleqrafdan anlaşıldığına görə, Dağıstan bolşevik təhlükəsi qarşısında yaşamaqdadır.

İştə, həmin təhlükəni raf etmək [aradan qaldırmaq] üçün vəzifəylə şəhərimizə varid olan [gələnl] Müttəfiqlər və onlarla bəhəm bütün rus millətinin ziyalları lazımı təşəbbüsdə bəlundmalıdır. Bolşevizmdən na vəsiyyətlə özümlü qoruyub da, sonra onu Rusiyadan çıxartmaq mümkün olacaq?

Burası böyük və əhəmm [ən əhəmiyyətli] bir məsələdir.

Gələnlə nömramzədə hamımız üçün müəmmil olan bu suala cavab verməyə çalışacağız.

C. D.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ
(Xüsusi müxbirimizdən)

Dərbənd - 21 təşri-ni-sani [noyabr].

- Petrovsk şəhəri Dağıstan Hökuməti əlindədir. Bu şəhərin bolşeviklər tərəfindən alındığı xüsusunda intişar tapan [yayılan] şayiələr əsassızdır.

- Dağıstan Hökuməti bu günlərdə Milli Nüməyəndələr Şurası, yəni Şimali Dağıstan Cümhuriyyəti Parlamanı dəvət edəcəkdir.

- Qroznı şəhəri yaxınlığında bolşeviklərlə kakərlər miyanında [arasında] qanlı müsədimalər [toquşmalar] vəsqe olubdur. Qalibiyyət bolşeviklərin tərəfindən olmuşdur. Ola bilsin ki, bolşevik qüvvələri Qroznı ilə Kizlyar cəhətlərindən get-gədə kazaklarla Dağıstan Hökuməti üzərinə yürüdünlər.

- Xasavyurt-Qudermes dəmiryolu Dağıstan Hökuməti təhti-ıdarəsinə [nəzarətinə] keçib, təmir ediləməkdədir.

(Bağdaddan və Ənzəlindən Bakıda "Prezident Krueqr" vaporunda alınmışdır)

24 nömrəli "Royter" acentəliyi məlumatı.
20 təşri-ni-sani.
- Şimali Şlezviqin müqəddəratını həll etmək üçün alman dövləti əhalinin kəndi xəhişini və arzusunu əmələ gətirməyə razı olmuşdur.
- Lüksemburq Palatası çıxartdığı qərrardadında məmləkətin atıdəki [gələcəkdəki] idarəsi haqqında şimdindən əfkəri-amməni [ictimai rəyi] toplamağı tələb edir. Sosialist və hürriyyətlər [liberal-lar] carəyanının cümhuriyyət tələbi qəbulna keçmişdir.
17 təşri-ni-sani.
- Ruslarla ingilislərin Bakı şəhərini işğal etdiyini Hərbiyyə Nəzarəti xəbər verir.

15 təşri-ni-sani.

- Vilhelmshafendə (Vilhelms limanı) sualtı qayıqlarının əmələləri [heyəti] mitinqdə vatan uğrunda ağır və son vəzifə ifası üçün qayıqların həpsini mütarika şəraiti [atəşkəs şərtləri] ilə təyin edilmiş məkanlara aparmığı təhti-qərarə əlmişlərdir.

- Alman Hökuməti Amerika ilə Müttəfiq dövlətlərə verdiyi radioteleqrafda mütəriqə şəraitinə qarşı protesto edir. Bu mütəriqə ilə Reyn nəhrinin sol tərəfində Almaniyanın iqtisadi vəziyyətini və sağ səhildə alman ərazisini təhdid altına alır. Bu şərait bir az təxif edilməzsə [yüngülləşdirilməsə], məişət müşküləti ilə bolşevizm mühəqqəq [qəçilməz] olacağını bəyən edir.

- Sosialist Libknext alman qoşunları tərəfindən sükunət etdiyi [yaşadığı] Berlin sarayından çıxarılmışdır. Roza Lüksemburq qüvvəyi-əsgəriyyə [hərbi qüvvə] ilə "Lokalanzeç" dəftərxanasından çıxarılmışdır.

- Böylə bir çox digər xəbərlər vardır ki, Berliədə gündən-günə bolşevizm əleyhinə gedən carəyanlar artmaqdadır.

- Kansler Ebert vaxt etmişdir ki, ən yaxın bir zamanda Maclisi-Müassisan dəvət etmək istəyir.

- Amerikadan vəd edilmiş ərzəği çıxarmaq üçün gəmilər acil bir surətdə hazırlanırlar.

Ənzəli, 21 təşri-ni-sani.
- Sülh müahidənaməsinin [səzişinin] əhəmm [önəmli] maddələri həll edildiyi zaman, Vilson konfransda şəxsən iştirak edəcəkdir.

- 21 təşri-ni-sanidə alman gəmiləri ingilis sularında təslim olmaqdadır.

- Peştədən "Venqriyyə" Cümhuriyyəti elan edildiyini xəbər verirlər.

- Hərbiyyə Nəzarəti xəbər verir ki, siyasi vəziyyət nöqtəyi-nəzərindən sənəat işlərinin yeni təmiri üçün lazım olan bir az qüvvədən savayı silah altında olanları tərxis etmək imkan xaricindədir.

- Hollandiyada tam bir sakitlik hökmfərmədir [hökm sürməkdədir]. Trulstranın arzuları vücuda gəlmədi.

- Brüksel ilə Antverpen şəhərləri istilası xitəmpəzir oldu. General Peten Onuncu fransız ordusu ilə böyük bir təmtəraq içində Metz şəhərinə daxil oldu. General Peten müşir [marşal] rütbasına tərfi edilmişdir.

- Dəryəbəyliyi (Bəhriyyə arkanı [Donanma qarəğahı]) xəbər verir ki, təşri-ni-əvvəl ayında malları ilə bərabər xəsarət görmüş gəmilərin ümumi 84 min ton olmuşdur. Halbuki bu zamanda Müttəfiq və bitərəf ticarət gəmilərinin xəsarəti 13 min ton olmuşdur.

- Alman sualtı qayıqlarının 1-inci dəstəsi Kil limanından İngiltərəyə üzüb getmişdir.

- Alman dəryəbəyliyi gündə iyirmisi olmaq şərti ilə 94 təhtəlbəhr [sualtı] təslimə hazır olduğunu xəbər verir.

Bolşeviklərlə müharibə

"Royter" acentəliyindən. 22 təşri-ni-sani.
- Şimali Rusiyadan ingilislər xəbər verir ki, 11 təşri-ni-sanidə Şimali Dvina nəhri üzərində bolşeviklər nəhər vaporları vasitəsilə ingilisləri cinahəndə və cəbhədən bombardman etmişlər. Kanada toplanı müavinəti [yardımı] ilə ingilis və amerikan piyadəsi böyük təlafatla onları geriyyə atmış imiş. Sabahı günü bolşeviklər təərrüzü [hücumu] yeniləşdirmişlər.

Nansidən Metzə

- 1914 sənəsi avqust ayının 1-inci gündündən bu vaxtdək Nansidən Metz şəhərinə birinci sənişin qatırı getmişdir.

- Müttəfiqlərin Almaniya şəhərlərindən, Belçikadan və Elzasdan buraxılmış əsirləri hər gün minlərlə Parisə gəlməkdədirlər. Onların hamısı xəstə, ac və üryəndirlər.

İngiltərənin etirazı

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 24 noyabr (Bazar günü) tarixli 48-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

4. Müttəfiqlərə su, dəmir və şosse yolları ilə maneəsiz hərəkət etməyə imtiyaz verilir və Avstriya ilə Venqriyanın hamı vəsaiti-naqliyyatından [naqliyyat vasitələrindən] bilümüniəniət [maneəsiz] istifadə edəcəklər. Sövuq-çeyş nöqtəyi-nəzərindən [stratejik baxımdan] Müttəfiq ordusu lazım bildiyi və mühüm ədd [hesab] etdiyi hər yeri hərbiyyə və intizam işləri üçün işğal etməyə muxtardır [ixti-yar sahibidir]. Müttəfiq qoşunları nərədə oldu hacz [müsadirə] etməyə sahibi-ixtiyərdir. Lakin, hacz ediləcək şeylər parasız olma-ya-çaqdr.

5. 15 gün ərzində alman və habelə Avstriya və Venqriya qoşun-ları Baltik daryası sahillərindən və italyan torpağından getməlidir. Bu müəyyən vaxtda Avstriya torpağından getməmiş almanlar əsir ediləcəkdir.

6. Taxliyə edilmiş yerlərin idarəsi məhəlli [yerli] inzibət [asayış] və hökumət idarələrinə tədi ediləməklə [tapşırımaqla], Müttəfiqlərin məzkur [adi keçən] idarələrdə kontrolu olacaqdır.

7. Müttəfiqlərin Avstriyaya düşmüş əsgəri, əsirlər ilə tövqif [həbs] edilmiş xüsusi əşxas dayanmaqsızın Müttəfiqlərə iadə ediləməlidir [qaytarılmalıdır]. Taxliyə zamanı dinc əhalidən tutulan bütün cəbhələri idarə edən Baş Komandanlıq əmri ilə vətən-lərinə göndəriləcəkdir.

8. Olduğu yerlərdən hərəkətə qadir olmayan, ağır surətdə yaralı, xəstə olanlar Avstriyanın həyatı-tibbiyyəsi [tibbi həyət] təbifindən tədavi [müalicə] edilir. Həman yerlərində buraxılmış təbiflərə ləvazimati-tibbiyyə [tibbi avadanlıq] gətiriləcəkdir.

Dəniz şəraiti

1. Bilatəvəqqüf [dərhal] suda dava hərəkətləri dayandırılır. Avstriya gəmilərinin duracaq yerləri və gediş-gəlişləri haqqında ən səhih xəbər verilməlidir. Bitərəf dövlətlərin sularında Müttəfiq gəmilərinə üzməyə imtiyaz verilmiş xüsusunda xəbər verilməlidir. Bitərəfliq qanunları bununla pozulmuş olur.

2. 1910 ilə 1918 sənəyi-miladidə təmir edilmiş 16 sualti qayıqları və habelə hazırda Avstriya sularında duran, yaxud son-radan gəlib ora gira biləcək alman təbətəhlərlərinin [suallılarının] hamısını Müttəfiqlərə və Şimali Amerikaya təslim etməklə, qalan qayıqların cümləsini tərksilah və müttəyyəyiri-hal [dekonstruksiya] etdikdən [sonra] Mütəffiq və Amerika dövlətləri təhti-nəzərətinə buraxılacaqdır.

3. Mütəffiqlər ilə Amerika tərəfindən göstərilən 3 zirehli, 3 kiçik kruvazer [kreysler], 9 məhvədicil [qırıcı] kruvazerlər, 12 torpedo qayıqları, 1 minanos [torpedo gəmisi] və altı Tuna nəhri monitorları tam müsəlləh [silahlanmış] olaraq Müttəfiq və Amerika dövlətlərinə təslim ediləməlidir.

4. Avstriya-Macaristan məmləkəti içərisindəki sulara, Tuna nəhrinin özü və qollarında, Adriatik dənizində, Müttəfiqlərin və Amerikanın gərəək hərbi, gərəək ticarət gəmilərinə seyri-səfain [hərəkət] üçün imtiyaz verilir. Avstriyanın sularında mövcud tor-pedolar (mina) göstəriləcək, Müttəfiqlərə və Amerikaya, Tuna nəhrindən onları tutmağa imtiyaz veriləcəkdir. Bu növlə Müttəfiq və Amerika üçün seyri-səfain [gəmilərin hərəkəti] asan olacağına yol veriləcəkdir. Müttəfiqlərin və Amerikanın Avstriya-Macaristanda hazırlanan istehkamətdən [istehkamlardan] hər birisini işğal etmək və onların planlarını götürməyə haqları vardır.

5. Hazırkı əbluka şəraiti [mühasirə şərtləri] təbədüllata [dəyşik-kiyyə] uğramayır. Müttəfiqlər komissionundan vəsiqə almış gəmilərdən başqa, dənizdə görülmüş Avstriya-Macaristan gəmiləri tutulacaqdır.

6. Avstriya-Macaristan hava gəmiləri Müttəfiq və Amerika dövlətləri göstərdiyi Avstriya üssülhərəkətlərində [bazalarında] toplanıb tərksilah ediləməlidir.

7. Avstriya-Macaristan tərəfindən işğal edilmiş həp italyan tor-pağı və limanları taxliyə ediləməli. Birca milli torpaqlar müstəsna ola-çaqdr. Habelə Avstriya-Macaristanın bütün nəhir filosu [çay donan-ması] daxili naqliyyat vasitələrindən [vasitələrindən] istifadə üçün dənizdə lazım olan təchizat ilə məvədd [materiallar] tamamən Müttəfiqlərə və Amerikaya buraxılır.

8. Puladakı cəbbəxəna, tərsənələr, müdafiə üzrə olan adalar, bərr [quru] və bəhri [dəniz] istehkam mantaqələri Müttəfiqlər tərəfindən işğal edilir.

9. Avstriya-Macaristana mütəəlliq [aid] bütün ticarət gəmiləri Müttəfiqlərə verilməlidir.

10. Təslim, təbdilli-məkan [yerdəyişmə], təğyiratdan [restavrasiyadan] irəli gəmilərin və məvəddin [materialların] ifnası [mahv edilməsi] yasaqdır.

11. Müttəfiq dövlətlərə mənsub bütün ticari və əsgəri əsirlər vətənlərinə buraxılmalıdır.

BAKIDAKI İNGİLİSƏRİN İSLAM ORDUSU İLƏ MUXABİRƏSİ

21 təşirni-sanidə [noyabrda] İslam Ordusu komandanı fəriq Nuri paşa həzrətlərinə, Bakıda Müttəfiq qoşunları komandanı Tomson tərəfindən göndərilmiş məktubun məzmunudur:

“Bakıya varid olduğumdan [gəldikdən] sonra Osmanlı əsgərləri tərəfindən bir taqım əşya və əmvəlin [malların] yağıma və qarət ediləydiynə qarşı şikayətlər əlindi. İngilis, fransız və Amerika dövlətləri nümayəndələrindən mütəşəkkil bir komission davət edilmişdir ki, isbat edilmiş xəsarətlərin qədarini, bahasını təyin etsin. Siza bunu yazmaqda məqsədim, bu məbləğin Türkiyə dövləti hesabına yazılacağıni məlum etməklə, bu əmvəlin idəsi [qaytarıl-ması] üçün siza imkan verməkdir. Lazım gələrsə, məsələlər nəşəti [meydana çıxması] ilə şikayətlərə baxmaq üçün yəna də komis-iyalar təşkil ediləcəkdir. Bu xüsusda siza və sizin məmurlara ixbar etməyi [məlumat verməyi] münasib gördüm.”

QƏZƏTƏLƏRDƏN

Cənub ordusunun hücumu

Cənub ordusunun hücumundan naşi [ötrü], Voronej quberniyəsi Trotski tərəfindən idareyi-örfiyyəyi-əsgəriyyə [hərbi fəvqələdə vəziyyəti] altında elan edilmişdir. Trotski özü Voronej şəhərində şəhərin müdafiəsi üçün tədarükətdədir. Trotski bütün fəhlələri səfərbərliyə almaqla bərabər, Moskva müəvənat [yardım] üçün teleqram göndərmişdir.

Kamenevin müraciətnaməsi

Cənubdakı qorxulu əhvəldən [vəziyyətdən] naşi [ötrü] Kamenev, Moskva fəhlələrinə bir müraciətnamə nəşr etmişdir. Biz ingilis imperializmi gəlmədən irəli Krasnov-Alekseyev quldur dəstələri dağıtmalıyız. Şimdi an calibi-nəzar [diqqət çəkən] cəbbəməz cənub cəbhəsindədir. İşbu cəbhə Moskvayə ən yavaş cəbhədir. Binaileyh [ona görə], Moskva fəhlələri bura müdafiələri [müdafiəçilərini] ümidləndirib, təqviyyə etməlidirlər [gücləndirməlidirlər]. Moskvalılar Qara dəniz kənarına çıxıb, bizi ingilis imperializmindən müəhifə etmək üçün möhkəmləşməməyə müəvənatda bulun-malıdırlar [kömək göstərməlidirlər].

FƏNA HƏRƏKƏTLƏRİN FƏNA NƏTİCƏLƏRİ

Son iki-üç gün zərfində Bakıda bir çox şey, xüsusən çörək iki qat və daha artıq bahalənib, gündən-günə də qiymətlərin tərraqi etməsi [artması] təhdidi var.

Neçə müddətdən bəri gərmədiyimiz növbə sıraları yenə başlan-mışdır.

Dün və srağagün çox adam bütün şəhəri gəzib evinə əli boş qayıtmış, çörəksiz qalmışdır. Deyirlər ki, hətta srağagün “Aleksandro-Neviski ryad” deyilən bazarda bir şəxs çörəyi 10 manə-tə belə satmaq istəməyərək, 18 manət deyirmiş. Doğrudur, bu “tacirin” bir kefli rus olduğu da rəvayət olunur. Fəqət, iş böylə gedərsə, bütün alış-verişçilərin, bilkəssə çörək satanların həpsinin “keflənması”, yəni mali qeyri-qabili-təsəvvür [təsəvvür olunmaz] bir qiymətə deyəcəkləri qorxusu var.

Bunun səbəbi nədir əcəba? Nə oldu ki, srağagün iki manət yarımə satılan çörək bu gün beş-altı manətə satılır? Həm də çox adam çörək əvəzinə “yoxdur” cava-bını alır.

Bəziləri alış-verişçilərdən şikayət edirlər ki, quya mali gizlət-mişlərdir. Lakin, bu şikayət məncə haqsızdır. Nə oldu ki, srağagün var-yoxunu bazara çıxaran alış-verişçi bu gün malını gizlətdi?

Bazarda malın, xüsusən ərzağın bahallığı səbəbi əşya, məkulət [ərzaq məhsulları] gətirilməməsidir.

Sübhətsiz ki, buna “nə üçün?” deyə bir sual verilə bilər. İştə, şərin həpsi buradadır. Bütün təqşir, müqəssirləri burada araməlidir.

Nə üçün üç gün əvvələdək hamı hər şeyi gətirirdi, bazarda hər şey bol idi, hər şey gündən günə ucuzlanırdı, simdi birdən-birə əməliyyat da kəsilib, mal da azalır və bahalənir?

Malum ki, bahalığın səbəbi malın azlığıdır. Malın isə azalmasının səbəbi budur ki, hamıya məlum olduğu üzrə, Bakı şəhəri və ətrafı həmişə kəndərdən gətirilən məkulətlə dolanır. Bolluq illərdə yenə Bələdiyyə İdarəsi az-çox müddətdə şəhəri hər təsədüfə qarşı təmin etmək qəsdilə müəyyən miqdarda məkulət alaraq “zapas” [ehtiyat] adı ilə saxlayırdı. Fəqət, son zamanlar şəhərdə heç vaxt öylə taxil mövcudu olmamışdır ki, az bir müddət də olsa kəndərdən məkulət gətirilmədiyi təqdirdə əhalini təmin etsin. Bir ildən bəridir ki, Bakı və ətrafı hər gün kəndərdən gələn məkulətlə dolanır. Hangi gün ərzaq gəlmədi, o gün əhali sıxıntı çəkir.

Deməli, ərzaq şeylərinin qiyməti miqdarına, miqdarı isə ham-liyyat [yükdəşmə] ilə ən sıxı rabitədədir. Buna görədir ki, həmişə şəhərdə öylə şərait hasil etməlidir ki, kəndərdən mal gətirən çox olsun.

Bu isə iki şeylə olar: 1- Sərbəst ticarət, 2- Şəhərdə əsaiş hökmfərməliyi [hökm sür-məsi] ilə.

Birinci şərt xüsusunda bir söz deyilməməz. Zira, Azərbaycan Hökuməti ilk əmrləri sırasında bu xüsusda da əhəmiyyət verərək “sərbəst ticarət” elan etmişdir. Bu surətdə, birinci şərt mövcuddur. Fəqət, həyatibəşərdə, ümumiyyətlə, şəraiti-məhəlliyyətin [yerli şəraitdə], xüsusən ikinci şərt o qədər mühüm və birincisi ilə o qədər mərbutdur [bağlıdır] ki, ikinci şərt mövcud olmadıqca, yəni əmin-amanlıq, əsaiş olmadıqca, heç bir sərbəstlik dərdə çərə qılmaz.

Alış-verişçini mal gətirməyə rəğbətəndəlik məni üçün yəni sərbəst ticarət elanı kifayət etməz. Onun malı və canı dədi əməliyyatda olmalıdır.

Vicdan və əqli-səlim [sağlam məntiq] sahibi olan hər şəxs təsdiq edər ki, Azərbaycan Hökuməti iş başına keçər-keçməz bu xüsusda böyük əhəmiyyət verərək, məzkur [deyilən] iki şərtin ikisini də hüsusuna [meydana gəlməsinə] nə qüvvəsizlə çalışmış və öylə gözəl nəticələr əldə etmiş ki, bütün Azərbaycan, xüsusən Bakı şəhəri neçə əsrlərdən bəri gərmədiyi əsaiş və rahətə nail olmuşdur. Hətta Nikolay hökumətinin jəndarmaları vücudu ilə belə pəşəindən əl çəkməmiş olan oğrular, yol kəsənlər bu neçə aydan bəri yox olub, hamı sakit və rahat yaşamağa başlamışdır. İki aydan bəri Bakıda və neçə aydır sair yerlərdə bir güllə səsi eşidilməmiş, bir şəxs digərinə tacavüz etməmişdir. Ona görədir ki, hamının əli-qolu açılaraq özlünü əmin-amanlıqda hiss edən əhali, öz kəsbil [iş] ilə məşğul olurdu.

Şimdi, axır günlər Müttəfiqlər tərəfindən general-mayor Tomson əsgəri qüvvə ilə Bakıya gərəək rahat və əsaişli təmin üçün gəldiklərini bəyan etmişlərdir. Burası daha artıq ümid verir ki, Müttəfiqlərin köməyi və hökuməti-məhəlliyyətin [yerli hökumətin] say və hümməti ilə işlər yaxşı gedəcək və əsaiş möhkəmləşəcəkdir. Fəqət, etiraf etməlidir ki, camaatın əhvali-ruhiyyəsinə hər bir cüzi şey çox tez təsir edir. Məsələn, aylardan bəri bir güllə səsi eşit-məmiş, bir adama zülm edildiyini gərməmiş camaat birdən-birə hər gün küçələrdə güllə atıldığını, neçə-neçə adama havayı güllə dəydi-yini, birisinin şüşəsi sındırılıb, digərinə min dürlü ağır söz deyildiyini eşitdikdə, küçədə adam döyüldüyünü gördükdə, yaqin min fikrə düşür. Bilxəssə [xüsusilə] ki, yeddi aylıq cahənnəm həyatının təsiri hələ getməmişdir. Doğrudur, bu fəna hərəkətlərə ancaq kefililər mürtəkib olurlar [qalır qoyurlar]. Doğrudur, əqli-səlim sahibi olan hər kas böylərlərinə tədqir [məzəmmət] edir. Lakin, əhval əhval-ruhiyyəsinə böylə əmrlər [işlər] pək böyük təsirlər bağışlayırlar. Bilxəssə ki, böylə hərəkətlər fitnə və fəsad tərəfdarlarını, qara fikir və əski ümidlə yaşayan xuliqanları ruhlandırır, onlara meydan açır. Bu vəch-lə bir neçə sarxəşın hərəkətiylə şəhərdə əsaiş pəzulmuş olur və bunun məntiqi nəticəsi olaraq xəlq arasında əsəbiyyət, təşviş doğur. Heç kas əsaiş və əmin-amanlıq deyilən sözlərə inanmır. Əsaiş yox iken əmin-amanlıq nə ilə olar, olar, olar əli soyuyur. Buna görədir ki, son günlər şəhərə mal az gətirilir. Ola bilər ki, rus məsəlinə, mişkədən filə doğuranların yaqdıqları şeyiə sayəsində bilmərrə şəhərə mal gətirilməz də, kim bilir, Bakının son günləri haqqında ətrafa na kimi şayilər yayılmışdır? Əlbəttə, böylə olan surətdə məkulət gündən-günə azalır və bahalənir.

Bundan dolayıdır ki, general-qubernator və Hökumət bu xüsusə ən ciddi surətdə diqqət verərək, şəhərdə əsaiş bərpası və əmin-amanlıq hüsuslu için tədbirlər gərməlidirlər. Vailla [yoxsa], əhali açlıq bəlasına maruz qalar.

Xəlil İbrahim

BAKI XƏBƏRLƏRİ

- Hal-hazırda müsəlmanlarla ermənilər arasını sazlaşdırmaq barəsində müzakirət [danışqlar] getməkdədir. İşbu iqdəmətə [təşəbbüsə] rus ənasiri [ünsürləri] girmişdir. Bundan naşi [ötrü] bir neçə müşavirələr olmuşdur. Nəticəsi ən yaxın zamanda məlum ola-çaqdr. Müttəfiq milli hökumət təşkil ediləcəkdir.

- Muğan xristianlarının nümayəndələri Bakıya varid olmuşdur [gəlməmişdir]. İşbu xristianlar vaxtilə oradakilə anarşidən fərar etmişdilər. Nümayəndələr xristianların yenidən Muğana köçmək məsələsini məlum etmək istəyirlər.

- Sənəat və Ticarət Nazarəti [Sənaye və Ticarət Nazirliyi] vaxtilə nefti Gürcüstanla buğda vaxtında mübadilə etmək barəsində xüsusi əmr sadir etmişdi [vermişdi]. Şimdi neftdən əlavə benzini də buğda vaxtında mübadilə etmək barəsində əmr vermişdir.

- Bakı rəşni məktəbində tədrisat başlanmışdır. Dərslər səhər saat 9-da başlanır.

- Ərzaq şöbəsi Ziraət Nazarətinə müraciətdən Türük və Məabir Nazarəti [Naqliyyat və Rabitə Nazirliyi] ilə etilafə [razılığa] gələrək hər gün Yalama mövqifinə [stansiyasına] şəhər üçün odun gətirmək üçün 30 vaqon verilməsini rica etmişdir. İşbu vaqonlar marşrut tərqi [yolu] ilə ucuz qiymətə gətiriləcəkdir. Əlavə bu barədə Yalama mövqif müdirələrinə də məlumat verilməlidir.

- Bakı Bələdiyyə İdarəsi cəmbindəki ərzaq şöbəsi müttəfiq ordu arkani-hərbinə müraciət edərək 15 min put borc düyü istəmişdir. Bir də rica etmişdir ki, Lankaran qazasından hər gün 12 min put əkmək və ələfiyyat [yem] gətirmək üçün vəsaiti-naqliyyə [naqliyyat vəsaiti] verilsin.

- Bakıdaki Bəhriyyə [dənizçilik] məktəbinin müəllimləri şurası qət etmişdir ki, məktəbin fəxri müdirliyinə Hacı Zeynalabdin Tağıyev cənablarını itixab etsin [seçsin]. Müəllimlər şurası Türük və Məabir Nazarəti indində [nazdında] muşarileyhin [adi keçən şəxsin] təsdiq edilmiş barəsində iqdəmətə bulunacaqdır.

- Azərbaycan Dəmiryolları İdarəsi bütün mövqif [stansiya] müdirələrinə birar əmr göndərərək, Bakıya gətiriləcək ərzaq və mühüməmmat [lavazimat] göndərmək barəsində lazımı binağü-zarlıqda bulunmalarını [sərəncamları vermələrini] tövsiyə etmişdir. Azərbaycan Dəmiryolları müdiri bütün mövqif müdirələrinə əmr göndərərək Bakıya gətiriləcək ərzaq üçün qapalı vaqonlar verilməsi-ni tövsiyə etmişdir.

Atışma

Təşirni-saninin [noyabrın] 21-ində, saat 11 radələrində dəmiryolu mövqifi [stansiyası] tərəfində atışma olmuşdur. Atışma, kazaklar tərəfindən, dəmiryolları mühafizəsi müdiri üç nəfər sarxəş kazakı tövqif etdikdən naşi [həbs etdiyinə görə] başlanmışdır. Mövqifdən kazaklar 8-inci daira polis idarəsinə gəlib pristavin [müfəttiş] kabinetini dağıtmışlar. Atışmada iştirak edən millisiyona nəfərət [nəfərləri] oradan çəkiləmək məcburiyyətində qalmışlar. Mövqif dairəsindəki bütün dükənlər bağlandığında naşi, əhali miyanında [arasında] növbədən şayiat [şayilər] dəvərdən etməyə [gəzməyə] başlamışdır. İki dana ingilis zirehli avtomobil məhəlli-hadisəyə [hadisə yerinə] gələrək, yarım saatdan sonra atışmayı saxlamağa müvəffəq olmuşdur. Saat 12-də bütün mağazalar yenidən açılmışdır. Atışma nəticəsi olaraq Mixaylovski xəstəxanaya 14 nəfər məcrub [yaralı] gətirilmişdir. Bunlardan 4 nəfərinə müəvənat [yardım] göstəriləndikdən sonra evlərinə getmiş, 10 nəfəri isə xəstəxanada qalmışlar. Xəstəxanada qalanlardan 8 kişi, 2 nəfər qadındır.

DEMOKRAT FIRQƏLƏRİNİN ŞURASI

Caharşənbə [çərşənbə] günü, təşirni-saninin [noyabrın] 20-sində axşam saat 5-də Bakıda olan menşevik, sosial-revolus-ioner, demokrat, həkmarlar ittifaqları] və Mərkəzi Ev Komitəsi nümayəndələrinin iştirakı ilə “Metropol” mehmanxanasında bir şura vəqə olmuşdur. Şuraya 80 nəfərə qədər adam gəlməmişdir. Yəvanqolov şuraya sədr seçilmişdir. “Ufa Hökuməti və Bakı” məsələsi müzakirəyə qoyulmuşdur. Bu suranın vəqə olmasna Ufa Hökuməti nümayəndəsi professor Qolovinin Bakıya gəlməsi bəis olmuşdur. Yəvanqolov iclası açıdıqdan sonra, Ufa Hökumətinin əmrini oxuyub, Bakı qəzetlərində Ufa Hökuməti haqqında yazılan məlumatları xəbər vermişdir.

Sonra, Kaspi Hökumətinin nümayəndəsi Mərxəlev müfəssəl [ətraflı] məruzədə bulunmuşdur. Mərxəlev Petrovskda xüsusi rus hökumətinin təşkilindən bəhs edirdi ki, əvvəla, Petrovskda Biçərazov başda olmaq üzrə, rus müsəlləh [silahlı] qüvvəsi var idi. Saniyyə [ikincisi] Dağıstan və Çeçen hökumətləri və Rusiyadan büt-bütün ayrılmış Türkünstan, Petrovsk[a] yaşıpmaq istəyirdilər. Qafqaz-Kaspi Hökuməti təşirni-əvvəldə [oktyabrda] Petrovskda vəqə olan xüsusi ictimada [yiğində] sosial-revo-lusionerlər ilə bitərəfdərdən təşkil edilmişdi. Mənsəviklər də hökumətə heyətina daxil olmadılar, ancaq Sadovski Hökumət kontrolu vəzifəsinə ifa etməyə razı oldu. Sonra, Mərxəlev Petrovsk şəhərinin, hücum etməkdə olan türklərdən müdafiəsi haqqında danışıb, demişdir ki, otuz minə yaxın ordu gəzəl sürətdə mübarizə edib, Dərbənddən geri çəkildiyi zaman 25 faizi itmişdir.

İngiltərə və Fransa həyətə Petrovskə varid olub, Türkiyə ilə mütarikə [təşəkk] əqd edildiyini [imzalandığını] xəbər verdikdən sonra, hücum etməkdə olan Türkiyə Ordusuna hərəkəti-düşmə-nənin [düşməncə hərəkətlərin] dayandırılmasını təklif etmişdir. Lakin, türklər bundan imtina etmişlərdir. İngiltərə və Fransa həyət, xüsusi vəkalətə malik olmadıqında, Türkiyə Komandanlığı ilə müzakirəyə girməyib, artıq qan töküləməsin deyər, Petrovsku təslim etməyi məsləhət görmüşlərdir. Hökumət də buna əməl etmişdir. Petrovsk təşvişəli rəhatlıqla başa gətirilmiş və Türkiyə əsgərləri də buna mümaniat [mənəçilik] göstərməmişlərdir. Bütün əşya, Bakı qaçqınları və 700 nəfərə qədər Petrovsk sakinləri gəmilərə yüklən-mişlərdir. Rus əsgəri dəstələri, şəhərin bir hissəsi türklər əlinə keçdikdən sonra gəmilərdə yerləşmişlər. Bu hində [əsnada] atəş olmamışdır. Mərxəlev zənd edir ki, qətl-qərarət dəxi olmamışdır. Sonra, Hökumət bütün donanması ilə Lənkəranə varid olub, İngiltərə komandanlığı ilə münasibət başlamaqla Bakıya gəlməmişdir.

Şurada verilən suallara Mərxəlev cavab vermişdir ki, Kaspi Hökuməti ancaq Ufa Hökumətinin təsdiqlə ona tabe olacaqdır. Kaspi Hökuməti Ufa Hökuməti tərəfindən etiraf edilmədiyi [tanınmadığı] zaman dərhal öz vəkalətini üzərindən atacaqdır. Hökumət Dövlət Bankını açib maliyyə işlərinə mübaşşir olacaqdır [başlayacaqdır]. Kadet nümayəndələri nə qədər pul gətirilməsini sual etdikdə, Mərxəlev bir neçə milyon pul gətirilməsini söyləmişdir.

Sonra, professor Qolovinin şuraya dəvət ediləməsi səhbəti olmuşdur. Sadovski demişdir ki, professor Qolovini “Yupiter” şxu-nasında [yelkənli gəmisində] Quryevdən gətirmişdir. Professor Qolovin Ufa Hökuməti tərəfindən sifarişlə Kuban Hökuməti nəzdinə gedirmiş. Lakin, Kubana gedib çıxa bilmədiyindən, onun doğrudan da Ufa Hökuməti tərəfindən rəsmi nümayəndə ədd [hesab] ediləməsi şübhəlidir.

Bir azdan sonra Qolovin Şuraya gəlib, artıq yorğun və naxəş olduğuna görə müfəssəl məruzə verə bilməyəcəyini bəyanla, bir özgə vaxta təyin ediləməsinə xahiş etmişdir. Ufa Hökumətinin əmri professorə göstəriləndikdə demişdir ki, bu, əmr olmayıb, ancaq bəyan-namədən ibarətdir. Sonra Qolovin demişdir ki, Rusiyada vücudu gəl-miş cürbəcür hökumətlərə münasibətə başlayıb, bu hökumətlərin fəaliyyətini Ufa Hökumətinə xəbər vermək və sonra Ümumrusiyyə Məclisi-Müəssisəsi [Təşvişçilər Məclisi] çağırılması işlərinə müəvənat [kömək] etməkdən ötrü Ufa Hökuməti xüsusi vəkillərdən ibarət bir komissiya təşkil etmişdir. Bu vəkillərdən biri də Qolovin özüdür.

Qolovinin bu bəyanatından sonra müzakirət başlanmışdır. Şura-da olanların bir hissəsi təkid etmişlərdir ki, professor Qolovindən Ufa Hökumətinin vəkalətnaməsi tələb edilsin. Professor öz vəkalət-naməsini təqdim etməyəne qədər, Ufa Hökumətinin rəsmi nümayəndəsi hesab olunmasın. Şurada olanların çox hissəsi profes-sor Qolovinə dübarədən [yenidən] əsaslı bir surətdə müsəhibədə bulunulmasını və bu müsəhibə nəticəsinin gələcək iclasda elan ediləməsinə qərarə almışdır.

Professor Qolovinə müsəhibədə bulunub və gələcək iclası dəvət etmək üçün Zinoviyev, Zelenkəviç, Roqov və qeyriləri itixab edilmişlərdir [seçilmişdir].

ELAN

Srağagün təşirni-saninin [noyabrın] 21-ində, səhər saat 10-da, vəqzal yanında vəqə olmuş atışma əsnasında, 1484 nömrəli bir araba qalmışdır. Arabada 6 yük ağ zay, 2 yük qara xaşxas və bir ədd böyük tərəzi dəxi vardır. Arabadan və mallardan xəbəri olub da dərya kənarında “Çuxur” karvansarada İbrahim Güllərə telefon 18-83 və yaxud 7, 8 və 3-üncü polis idarəsində “İbrahimovdan ötrü” ittifa [xəbər] verənlərə mükatəf veriləcəkdir.

ELAN

Srağagün təşirni-saninin [noyabrın] 21-ində vəqzal yanında vəqə olmuş atışma əsnasında, vəqzal həyatında “Romanov” fabrikanı nişanlı 35 nömrəli təzə vəqzal, iki rə's [baş] atlarla bərabər qalmışdır. Atların biri sarı kəhər, o birisi boz rəngli axta. Bunlardan xəbəri olub da Şahski cəddədə, 10 nömrəli evdə, telefon nömrə 39-29, Hacı Hacıağa Rəhimova ittifa [xəbər] verənlərə mükatəf ver-iləcəkdir.

Lazımdır

Türkcə və rusca bilən hesabdar [buxqalter]. Ünvan: Bazarı cad-dədə Qubərcənin küncündə Heydər Məhəmmədovun mağazası.

Həkim S. L. Şklovskaya

Mamalıq və daxili ünəs əmrəzini [qadın xəstəliklərinin] qəbul edir. Naxəşlər qəbul olunur: səhər saat 9-dan bira və 5-dən 7-yə qədər. Ünvan: Azadski küçədə nömrə 153, Bolşoy Marskoy və Krasnovodski küçələrin arasında. Telefon: 50-67.

Burada leyli [gəcə] yatacaqlarıyla qadın cərrahiyyə xəstəxanası mövcuddur.

209

Berlin Darülfünununun həkimi

L. Melkumyans

Əmrazi-tənasüliyyə [cinsi xəstəliklər] və dəri naxəşlərini qəbul edir. Qan damarlarına “606” və “916” dəvalarını istemal [tətbiiq] edir. Hər gün saat 2-4-ə kimi.

Ünvan Birjevoy cəddədə Malakan bağçası qarşısında həkim Temirxanyanın müalicəxanasında. Telefon nömrələri 29-85 və 32-77.

255

Həkim Arşak Ayrəpetoviç Akopyans

Əsəbi və daxiliyyə naxəşlərinə mübtəla olanları axşam saat 3-dən 6-yə kimi qəbul etməyə başlamışdır.

Ünvan: Balaxanski cəddədə nömrə 10, İstanislavski cəddənin küncündən 3-üncü ev. Telefon 55-26.

Saat 3-ə kimi 32-77 nömrəli telefon ilə danışmaq mümkündür. [16-ncı xəstəxana].

256

O. A. Salmannın

Diş kabinası və süni diş müalicəxanası

Dişlərə və ağza müalicə edir, ağırsız çıxarır, doldurur, qızıl və kaucuk üzərində süni dişlər qayırır və qızıldan qapaqlar qayırır.